

İmam Şatibi de Makasid Teorisi- Ahmet Reysuni | Sedat Karavaş

İDE AKADEMİ | DÖNEM ÖDEVİ 2020-2021

Baskı yılı:2007-Birinci Baskı Baskı yeri: Virigina Yayınevi: İslam Düşünce Enstitüsü /Amerika Birleşik Devletleri
Sayfa sayısı: 409 ISBN numarası:1-56564-450-6

ÖZET

Bu kitap içerisinde ele alınan asıl düşünce "Makasid Teorisi'ni" billurlaştıran ve bu teoriyi daha açık bir şekilde ana çerçevesini ortaya koyan Şatibi'nin görüşleridir. Şatibi'nin bu konuda yapmış olduğu katkılarının önemli olduğu herkesçe bilinen bir gerçektir. Şatibi'nin bu konuda kullanmış olduğu ve çok da önemli olan tümevarım yöntemi değerinden bahsetmektir.

Bu eserin bir diğer önemli özelliği ise özellikle Makasid Teorisi konusunda dört başı mamur bir metin olmasıdır. Özellikle Makasid Teorisinin ana fikrini ortaya koymaktadır. Metne başvurma, makasidın öneminden, ahkam ve anlam detayına yer vermektedir. Bu eserin özellikle odaklandığı bir diğer önemli bir nokta ise Parçalı metinleri anlamada hükme bağlamada külli olana yaslanmanın öneminden bahsetmektedir. Kitabın yazarı makasid konusunu ele alınırken özellikle bu alanın ilke ve kaidelerini kitabına serd ederek çok büyük bir özen göstermiştir. Bu eser hazırlandığı zaman Şatibi'nin bu konu ile ilgili temel eserlerinden Al Muvafakat ve Al İtisam adlı eserinden yararlanılmıştır. Yazarın bu iki eseri de bu kitabın okuyucusunda özellikle şari'in maksadının olduğu konusunda bigilendirme yapm.aktadır.

Bu eserin alanda büyük bir eksikliği gidereceğini, Modern Makasid tartışmalarında önemli bir kat sunduğunu burada zikretmemiz gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler : Makâsîd, Makâsîd Teorisi, İmam Şatibî

ABSTRACT

The main thought discussed in this book is opinions of Shatibi, who clarified the "Maqasid Theory" and revealed the main framework of this theory in a clearer way. It is a fact known by everyone that Shatibi had significant contributions in this field. The purpose is to mention induction, a significant method used by Shatibi for this matter.

Another significant aspect of this work is that it is a full-fledged text in terms of Maqasid Theory. It especially reveals the main idea of Maqasid Theory. It applies to the text and includes the significance, judgment and meaning details of Maqasid. Another point specifically discussed in this work is that it mentions the significance of relying on what is universal when understanding and adjudging Fragmented texts. The author exercised great care especially by asserting the principles and rules in this area when discussing the subject of Maqasid. During preparation of this work, Shatibi's essential works in this field were based on: Al-Muwafaqaat and Al-I'tisam. Both two works of the author inform the reader especially about what the purpose of Sharia is.

We would like to state here that this work will fill a large gap in the field and will provide a significant layer for modern Maqasid discussions.

Keywords: Masaqid, Maqasid Theory, Imam Shatibi

صخلم

"دصاقملا ةيرظن" رولب يذلا يبطاشلا ءارآ يه باتكلا اذه يف تشقون يتلا ةيسيئرلا ةركفل
يف ةمهرو ةريبك تاماهس يبطاشلا نأ دكؤملا نمو. حضوأ لكشب ةيرظنلا هذهل يساسأل راطلإ فشكو

هذه في فبطاشال همدختسا يذلاو ،مهمل يئارق تسالال جهنملا ةمريق ةشقانم مرتبو .ةلأسملا هذه فشكي ثيح ،دصاقملا ةيرطن في لمركتم صن هنوك وه ،باتكلا اذهل ةمهمل ىرخألا ةزيملاو .ةلأسملا ةناعتسالال لوح تاراشل نمضتي امك .صوصخلا هجو ىلع دصاقملا ةيرطنل ةيسئيلا ةركفلال نع اذه اهيلع زكري يتلا ةمهمل ىرخألا ةطقنلاو .ىنعملاو ماركألا لىصافتو دصاقملا ةيمهأو صنلاب دقو .ةأزملا صوصنلا مهف في مركحل في يلكلا ىنعملا ىلع دامتعالا ةيمهأ ركذي هنأ به ،باتكلا ةلأسمل هلوانت ءانثأ هباتك في لاجملا اذه دعاوقو لوصأ درسب ةريبك ةيانع باتكلا فلؤم ىلوا اذه في فبطاشال تافلؤم مهأ ىدحأ ،ماصتعالاو تاقفاوملا يباتك نم ةدافتسالال مرت امك .دصاقملا باتكلا اذه عراق عالطل تاحيضوت ىلع أضيأ نافلؤملا ناذه يوتحيو .باتكلا اذه دادعإ ءانثأ ،عوضوملا عرشملا دصقمب قلعتي اميف .

لاجملا اذه في أريبك أصدقن دسي فوس باتكلا اذه نأ حضون نأ انيلع بجي ،قايسلال اذه فيفو .ةثيدحل دصاقملا تاشقانم في ةريبك تاماهسل فيضي سو .

Giriş Makâsîd teorisi son yüzyılda İslam Alimleri ve mütefekkirleri arasında en çok tartışıla gelen bir konu olmuştur. Hatta bu teori çoğu zaman sosyal bilimlerin içerisinde bir metodoloji olarak da tartışılmıştır. Bu tanıtım yazısında ele aldığımız kitap Ahmet Reysuni'ye [1] aittir. Reysunu bu kitabında imam Şatıbî'de makasîd teorisini anlatmayı hedeflemiştir. Reysuni bu kitabını beş bölüme ayırmıştır. Her bölümde kendi içerisinde alt başlıkları da vardır. Kitabın birde sonuç bölümü vardır. Kitabın giriş bölümünde Reysuni Makâsîd kavramından ve Makâsîd teorisinden bahsetmektedir. Makâsîd-ı Şâri', Makâsîd-ı Şerî'â ve Makâsîd al-Şerîyye bunların hepsi tek bir anlamda kullanılmaktadır. Reysuni bunların hepsinin tek bir mana ile sınırlandırdığını ifade etmektedir. Reysuni kitap içerisinde Şeyhü'l Makâsîd olarak tarif ettiği Ebû İshak Şatıbî Makâsîd kavramını El Muvafakat adlı eserinde olabildiğince net bir şekilde tanımladığını ifade etmektedir. [2] Kitabın Bölümleri Birinci Bölüm Şatıbî'den önce Makasîd Usûlcülerde Makasîd düşüncesi: Maliki Mezhebinde Makâsîd düşüncesi Maliki mezhebinde Usul ve Makâsîd Maslahat-ı Mürsele: Sedd-i Zeraî Mükellefin Maksadının gözetilmesi İkinci Bölüm Şatıbî ve Teorisi Şatıbî'nin Biyografisi Şatıbî kendisini anlatıyor Teorinin Hedefi Şeriatın Vazı'nda Şâri'n Kasdı Vazı' Şeriatın Fehminde Şâri'n Kasdı Mükellefin Şerî ahkama dahil olmasında Şâri'n Kasdı Teklif'de Mükellefin Maksadı Şâri'n maksadı ne ile tanımlanmaktadır? Teorinin boyutları Beş Temel zaruriyat Mübah Meseleleri Esbab ve Müsebbibat Üçüncü Bölüm Şatıbî'nin Teorisindeki Esas Sorunlar Tâil Meselesi Tâilî ve Rafiziler Er- Razi'nin Tâilî konusundaki düşüncesi İbni Hazm ve Tâilî Masalih ve Mefsedet Masalihin akıl ile idrak edilmesi Mesalihin takdirinde aklın sınırı Mesalih kavramının naslarla tanımı Mütearız ve mütegayrîde mesalihin takdiri Mesalihî Mürsele de takdir Lisan-ı Arab göre Makasîdın anlaşılması Olgu ve yorum arasında Şerî' emir ve yasaklar El Makasîd-ı Asliyye ve'l Makasîd-ı el tebi'yye Şâri'n Sukutu İstikra- Tümevarım Şatıbî'nin Teorisinde Tümevarım yönteminin önemi Dördüncü bölüm Şatıbî'nin Teorisi ile ilgili genel bir değerlendirme Gelenek ve Tecdid arasında Şatıbî'nin Teorisi Geleneksel Kanat Şatıbî'nin Usulcülerden İstifade etmesi Şatıbî'nin Maliki Mezhebinden İstifade etmesi Şatıbî'nin Teorisinin Tecdid Yönü Büyük Genişleme Mükellefin Maksadı Şâri'n maksadı ne ile tanımlanmaktadır? Külli Kaideler Mirası Makasîdın Külli Kaideleri Şâri'n Maksadı Mükellefin Maksadı Şâri'n Maksadı Nasıl tanımlanıyor Makasîd Ve İctihad Makasîd Ve Müctehidin Şartları İctihadi Makasîdın Meseleleri Nas ve Ahkam'ın Maksadı Özel ve Genel delillerin bir araya getirilmesi Celbi'l Mesalih ve Der'i Mefasidi Mutlak Sonuç Makâsîd'ın Gelecek Ufku [1] Ahmet Reysuni, Fas'ın El Kasr-ı Kebir şehrinin bir kasabasında 1953 yılında dünyaya gelmiştir. Bu şehirde ilk ve ortaöğretimi tamamladı. 1974 yılında Fes şehrinin Karaviyyîn Üniversitesi Şerî' İlimler bölümünden mezun oldu. [2] Reysuni Ahmet, İmam Şatıbî'de makasîd teorisi adlı eseri sayfa: 17

فبطاشال ماملال ،دصاقملا ةيرطن ،دصاقملا :ةيحاتفملا تاملكلا

Giriş Makâsîd teorisi son yüzyılda İslam Alimleri ve mütefekkirleri arasında en çok tartışıla gelen bir konu olmuştur. Hatta bu teori çoğu zaman sosyal bilimlerin içerisinde bir metodoloji olarak da tartışılmıştır. Bu tanıtım yazısında ele aldığımız kitap Ahmet Reysuni'ye [1] aittir. Reysunu bu kitabında imam Şatıbî'de makasîd teorisini anlatmayı hedeflemiştir. Reysuni bu kitabını beş bölüme ayırmıştır. Her bölümde kendi içerisinde alt başlıkları da vardır. Kitabın birde sonuç bölümü vardır. Kitabın giriş bölümünde Reysuni Makâsîd kavramından

ve Makâsîd teorisinden bahsetmektedir. Makâsîd-ı Şârî', Makâsîd-ı Şerî'â ve Makâsîd al-Şeriyye bunların hepsi tek bir anlamda kullanılmaktadır. Reysuni bunların hepsinin tek bir mana ile sınırlandırdığını ifade etmektedir. Reysuni kitap içerisinde Şeyhü'l Makâsîd olarak tarif ettiği Ebû İshak Şatıbî Makâsîd kavramını El Muvafakat adlı eserinde olabildiğince net bir şekilde tanımladığını ifade etmektedir. [2] Kitabın Bölümleri Birinci Bölüm Şatıbî'den önce Makasîd Usûlcülerde Makasîd düşüncesi: Maliki Mezhebinde Makâsîd düşüncesi Maliki mezhebinde Usul ve Makâsîd Maslahat-ı Mürsele: Sedd-i Zeraî Mükellefin Maksadının gözetilmesi İkinci Bölüm Şatıbî ve Teorisi Şatıbî'nin Biyografisi Şatıbî kendisini anlatıyor Teorinin Hedefi Şeriatin Vazı'nda Şârî'n Kasdı Vazı' Şeriatın Fehminde Şârî'n Kasdı Mükellefin Şeri ahkama dahil olmasında Şârî'n Kasdı Teklif'de Mükellefin Maksadı Şârî'n maksadı ne ile tanımlanmaktadır? Teorinin boyutları Beş Temel zaruriyat Mübah Meseleleri Esbab ve Müsebbibat Üçüncü Bölüm Şatıbî'nin Teorisindeki Esas Sorunlar Tâlil Meselesi Tâli ve Rafiziler Er-Razi'nin Tâlil konusundaki düşüncesi İbni Hazm ve Tâlil Masalih ve Mefsedet Masalihin akıl ile idrak edilmesi Mesalihin takdirinde aklın sınırı Mesalih kavramının naslarla tanımı Mütearız ve mütegayrriye mesalihin takdiri Mesalihi Mürsele de takdir Lisan-ı Arab göre Makasının anlaşılması Olgü ve yorum arasında Şerî' emir ve yasaklar El Makasîd-ı Asliyye ve'l Makasîd-ı el tebi'yye Şârî'n Sukutu İstikra- Tümevarım Şatıbî'nin Teorisinde Tümvarım yönteminin önemi Dördüncü bölüm Şatıbî'nin Teorisi ile ilgili genel bir değerlendirme Gelenek ve Tecdid arasında Şatıbî'nin Teorisi Geleneksel Kanat Şatıbî'nin Usulcülerden İstifade etmesi Şatıbî'nin Maliki Mezhebinden İstifade etmesi Şatıbî'nin Teorisinin Tecdid Yönü Büyük Genişleme Mükellefin Maksadı Şârî'n maksadı ne ile tanımlanmaktadır? Külli Kaideler Mirası Makasîdın Külli Kaideleri Şârî'n Maksadı Mükellefin Maksadı Şârî'n Maksadı Nasıl tanımlanıyor Makasîd Ve İctihad Makasîd Ve Müctehidin Şartları İctihadi Makasîdın Meseleleri Nas ve Ahkam'ın Maksadı Özel ve Genel delillerin bir araya getirilmesi Celbi'l Mesalih ve Der'i Mefasidi Mutlak Sonuç Makâsîd'ın Gelecek Ufku [1] Ahmet Reysuni, Fas'ın El Kasr-ı Kebir şehrinin bir kasabasında 1953 yılında dünyaya gelmiştir. Bu şehirde ilk ve ortaöğretimini tamamladı. 1974 yılında Fes şehrinin Karaviyyin Üniversitesi Şerî' İlimler bölümünden mezun oldu. [2] Reysuni Ahmet, İmam Şatıbî'de makasîd teorisi adlı eseri sayfa: 17

Giriş

Makâsîd teorisi son yüzyılda İslam Alimleri ve mütefekkirleri arasında en çok tartışıla gelen bir konu olmuştur. Hatta bu teori çoğu zaman sosyal bilimlerin içerisinde bir metodoloji olarak da tartışılmıştır. Bu tanıtım yazısında ele aldığımız kitap Ahmet Reysuni'ye [1] aittir. Reysuni bu kitabında imam Şatıbî'de makasîd teorisini anlatmayı hedeflemiştir. Reysuni bu kitabını beş bölüme ayırmıştır. Her bölümde kendi içerisinde alt başlıkları da vardır. Kitabın birde sonuç bölümü vardır. Kitabın giriş bölümünde Reysuni Makâsîd kavramından ve Makâsîd teorisinden bahsetmektedir. Makâsîd-ı Şârî', Makâsîd-ı Şerî'â ve Makâsîd al-Şeriyye bunların hepsi tek bir anlamda kullanılmaktadır. Reysuni bunların hepsinin tek bir mana ile sınırlandırdığını ifade etmektedir. Reysuni kitap içerisinde Şeyhü'l Makâsîd olarak tarif ettiği Ebû İshak Şatıbî Makâsîd kavramını El Muvafakat adlı eserinde olabildiğince net bir şekilde tanımladığını ifade etmektedir. [2] Kitabın Bölümleri Birinci Bölüm Şatıbî'den önce Makasîd Usûlcülerde Makasîd düşüncesi: Maliki Mezhebinde Makâsîd düşüncesi Maliki mezhebinde Usul ve Makâsîd Maslahat-ı Mürsele: Sedd-i Zeraî Mükellefin Maksadının gözetilmesi İkinci Bölüm Şatıbî ve Teorisi Şatıbî'nin Biyografisi Şatıbî kendisini anlatıyor Teorinin Hedefi Şeriatin Vazı'nda Şârî'n Kasdı Vazı' Şeriatın Fehminde Şârî'n Kasdı Mükellefin Şeri ahkama dahil olmasında Şârî'n Kasdı Teklif'de Mükellefin Maksadı Şârî'n maksadı ne ile tanımlanmaktadır? Teorinin boyutları Beş Temel zaruriyat Mübah Meseleleri Esbab ve Müsebbibat Üçüncü Bölüm Şatıbî'nin Teorisindeki Esas Sorunlar Tâlil Meselesi Tâli ve Rafiziler Er-Razi'nin Tâlil konusundaki düşüncesi İbni Hazm ve Tâlil Masalih ve Mefsedet Masalihin akıl ile idrak edilmesi Mesalihin takdirinde aklın sınırı Mesalih kavramının naslarla tanımı Mütearız ve mütegayrriye mesalihin takdiri Mesalihi Mürsele de takdir Lisan-ı Arab göre Makasının anlaşılması Olgü ve yorum arasında Şerî' emir ve yasaklar El Makasîd-ı Asliyye ve'l Makasîd-ı el tebi'yye Şârî'n Sukutu İstikra- Tümevarım Şatıbî'nin Teorisinde Tümvarım yönteminin önemi Dördüncü bölüm Şatıbî'nin Teorisi ile ilgili genel bir değerlendirme Gelenek ve Tecdid arasında Şatıbî'nin Teorisi Geleneksel Kanat Şatıbî'nin Usulcülerden İstifade etmesi Şatıbî'nin Maliki Mezhebinden İstifade etmesi Şatıbî'nin Teorisinin Tecdid Yönü Büyük Genişleme Mükellefin Maksadı Şârî'n

maksadı ne ile tanımlanmaktadır? Külli Kaideler Mirası Makasidın Külli Kaideleri Şâri'nin Maksadı Mükellefin Makasidı Şâri'nin Maksadı Nasıl tanımlanıyor Makasid Ve İctihad Makasid Ve Müctehidin Şartları İctihadi Makasidın Meseleleri Nas ve Ahkam'ın Maksadı Özel ve Genel delillerin bir araya getirilmesi Celbi'l Mesalih ve Der'i Mefasidi Mutlak Sonuç Makâsıd'ın Gelecek Ufku [1] Ahmet Reysuni, Fas'ın El Kasr-ı Kebir şehrinin bir kasabasında 1953 yılında dünyaya gelmiştir. Bu şehirde ilk ve ortaöğretimini tamamladı. 1974 yılında Fes şehrinin Karaviyyîn Üniversitesi Şeri' İlimler bölümünden mezun oldu. [2] Reysuni Ahmet, İmam Şatıbî'de makasid teorisi adlı eseri sayfa: 17

Makâsıd teorisi son yüzyılda İslam Alimleri ve mütefekkirleri arasında en çok tartışıla gelen bir konu olmuştur. Hatta bu teori çoğu zaman sosyal bilimlerin içerisinde bir metodoloji olarak da tartışılmıştır. Bu tanıtım yazısında ele aldığımız kitap Ahmet Reysuni'ye [1] aittir. Reysuni bu kitabında imam Şatıbî'de makasid teorisini anlatmayı hedeflemiştir. Reysuni bu kitabını beş bölüme ayırmıştır. Her bölümde kendi içerisinde alt başlıkları da vardır. Kitabın birde sonuç bölümü vardır.

Kitabın giriş bölümünde Reysuni Makâsıd kavramından ve Makâsıd teorisinden bahsetmektedir. Makâsıd-ı Şâri', Makâsıd-ı Şeri'â ve Makâsıd al-Şeriyye bunların hepsi tek bir anlamda kullanılmaktadır. Reysuni bunların hepsinin tek bir mana ile sınırlandırdığını ifade etmektedir. Reysuni kitap içerisinde Şeyhü'l Makâsıd olarak tarif ettiği Ebû İshak Şatıbî Makâsıd kavramını El Muvafakat adlı eserinde olabildiğince net bir şekilde tanımladığını ifade etmektedir. [2]

Kitabın Bölümleri

Birinci Bölüm

Şatıbî'den önce Makasid

Usülcülerde Makasid düşüncesi:

Maliki Mezhebinde Makâsıd düşüncesi

Maliki mezhebinde Usul ve Makâsıd

Maslahat-ı Mürsele:

Sedd-i Zeraî

Mükellefin Maksadının gözetilmesi

İkinci Bölüm

Şatıbî ve Teorisi

Şatıbî'nin Biyografisi

Şatıbî kendisini anlatıyor

Teorinin Hedefi

Şeriatin Vazı'nda Şâri'n Kasdı

Vazı' Şeriatın Fehminde Şâri'n Kasdı

Mükellefin Şeri ahkama dahil olmasında Şâri'n Kasdı

Teklif'de Mükellefin Maksadı

Şâri'n maksadı ne ile tanımlanmaktadır?

Teorinin boyutları

Beş Temel zaruriyat

Mübah Meseleleri

Esbab ve Müsebbibat

Üçüncü Bölüm

Şâtıbî'nin Teorisindeki Esas Sorunlar

Tâlil Meselesi

Tâlili ve Rafiziler

Er- Razi'nin Tâlil konusundaki düşüncesi

İbni Hazm ve Tâlil

Masalih ve Mefsedet

Masalihin akıl ile idrak edilmesi

Mesalihin takdirinde aklın sınırı

Mesalih kavramının naslarla tanımı

Mütearız ve mütegayrride mesalihin takdiri

Mesalihi Mürsele de takdir

Lisan-ı Arab göre Makasının anlaşılması

Olgu ve yorum arasında Şeri' emir ve yasaklar

El Makasid-ı Asliyye ve'l Makasid-ı el tebi'yye

Şarî'in Sukutu

İstikra- Tümevarım

Şatıbî'nin Teorisinde Tümevarım yönteminin önemi

Dördüncü bölüm

Şatıbî'nin Teorisi ile ilgili genel bir değerlendirme

Gelenek ve Tecdid arasında Şatıbî'nin Teorisi

Geleneksel Kanat

Şatıbî'nin Usulcülerden İstifade etmesi

Şatıbî'nin Maliki Mezhebinden İstifade etmesi

Şatıbî'nin Teorisinin Tecdid Yönü

Büyük Genişleme

Mükellefin Maksadı

Küllî Kaideler Mirası

Makasidın Küllî Kaideleri

Şâri'in Maksadı

Mükellefin Makasıdı

Şâri'in Maksadı Nasıl tanımlanıyor

Makasıd Ve İctihad

Makasıd Ve Müctehidin Şartları

İctihadi Makasıdın Meseleleri

Nas ve Ahkam'ın Maksadı

Özel ve Genel delillerin bir araya getirilmesi

Celbi'l Mesalih ve Der'i Mefasidi Mutlak

Sonuç

Makâsıd'ın Gelecek Ufku

[1] Ahmet Reysuni, Fas'ın El Kasr-ı Kebir şehrinin bir kasabasında 1953 yılında dünyaya gelmiştir. Bu şehirde ilk ve ortaöğretimini tamamladı. 1974 yılında Fes şehrinin Karaviyyîn Üniversitesi Şeri' İlimler bölümünden mezun oldu. [2] Reysuni Ahmet, İmam Şatıbî'de makasıd teorisi adlı eseri sayfa: 17

[1] Ahmet Reysuni, Fas'ın El Kasr-ı Kebir şehrinin bir kasabasında 1953 yılında dünyaya gelmiştir. Bu şehirde ilk ve ortaöğretimini tamamladı. 1974 yılında Fes şehrinin Karaviyyîn Üniversitesi Şeri' İlimler bölümünden mezun oldu.

[2] Reysuni Ahmet, İmam Şatıbî'de makasıd teorisi adlı eseri sayfa: 17